

Деякі актуальні завдання...

У контексті життєвих перспектив перед більшістю учасників АТО та членів їхніх сімей постає питання протидії поширенню проявів посттравматичного синдрому (далі – ПТС). Тому держава має спрацювати на випередження та створити систему реабілітації, соціального забезпечення, психологічного та медичного супроводження учасників АТО, зокрема із широким залученням громадськості.

Коротко зупинимося на окремих елементах зазначеної системи. Зауважимо, що боротьба з посттравматичним синдромом починається не після завершення АТО, а ще на етапі підготовки до бойових дій, коли військовослужбовця вчать виявляти ознаки ПТС і знімати дестабілізую-

чі чинники психічного стану. Але чи знають про це у військах? Хто про це розповідає солдатам? Проте численні асоціації психологів-практиків та просто волонтери готові долучитися до цього заходу.

Проведене фахівцями опитування військовослужбовців, які перебувають на лікуванні після поранення в госпіталях (зокрема в містах Ірпінь, Київ, Вінниця), дає змогу також стверджувати, що декларовані в нас етапи надання психологічної допомоги в зоні АТО діють лише на папері. А тому посттравматичного синдрому і до уваги не беруть... Структури, котрі працюють з особовим складом Збройних Сил України та інших військових формувань,

заповнені кадрами, не здатними створити систему психологічної підтримки вояків, а тим паче налагодити систему боротьби з ПТС. Штатних структур (фахівців), що працюють з сім'ями військовослужбовців, майже немає. У Європі, куди ми прагнемо, здоров'я людини справді понад усе. 19-й артилерійський полк ЗС Великої Британії чисельністю 600 осіб на час ротації в Афганістані в пункті постійної дислокації залишив 6 фахівців для роботи з членами сімей. У нас, у військових частинах, даруйте, з аналогічних фахівців не залишили практично нікого. Тому матері та дружини вояків звертаються не в частину, а до адміністрації Президента.

40

Заручникам – волю!

Від кайданків визволяють через суд і переговори, а від міфів?

Тарас ПОМАНЮК

Поки на Сході України дещо стихли залпи гармат і триває так зване перемир'я, між сепаратистами та українськими силовиками ведеться обмін полоненими. За словами Президента, звільнено понад тисячу осіб і робота в цьому напрямі продовжується. В ній беруть активну участь громадські організації.

Приміром, Українська Гельсінська спілка ще в липні подала позов до Росію до Європейського суду з прав людини про незаконне позбавлення волі й катування людей. Мета – встановити причетність «ввічливих людей» із Російської Федерації до викрадень громадян України. Тоді уряд держави-терориста буде зобов'язаний виплатити потерпілим компенсацію.

Адвокат Олег Веремеєнко, який представляє в ЄСПЛ позицію Гельсінської спілки, стверджує, що Росія в Україні діє такими самими методами, як свого часу в Чечні, й заявляє, що доказом її причетності до тероризму на Сході України є російська зброя в руках сепаратистів.

– Аналогічні справи в Євросуді ще називають «чеченськими». Адже практика взяття заручників з'явилася в 1990-ті роки під час чеченських кампаній. Тоді юристи правозахисних організацій зверталися до Страсбурга в порядку «Правила № 39» (термінові випадки) і вимагали звільнення заручників. Складність полягала в тому, що потрібно було довести зв'язок терористів із Росією й у такий спо-

сіб обґрунтувати відповідальність її агентів, а отже, й держави.

В українських реаліях територія, на якій захопили солдатів, контролюється терористами «ДНР» і «ЛНР», котрі, у свою чергу, є агентами російських спецслужб, бо отримують зброю, фінансування й матеріально-технічне забезпечення від цієї держави. Тож уся відповідальність за життя та здоров'я полонених лягає на плечі Росії, як країни, що оперує терористами. Ми посилювалися на те, що в їхньому розпорядженні опинилася новітня зброя: ПЗРК вартістю 80 тисяч доларів США, танки Т-72, гармати, інша бронетехніка тощо. Сподіваюся, що суд почує нашу аргументацію, – зазначає адвокат. – Бо й справді таке озброєння в магазині не купиш.

Відповідальність за викрадення людей під час збройного конфлікту може нести лише сторона, яка є учасником Європейської конвенції з прав людини. Тобто якщо на території, підконтрольній українській армії, зникають мирні громадяни та є докази, що це справа рук саме українських військових, держава Україна має відповідати за ці злочини.

– Якщо людей викрадають сепаратисти, то потрібно доводити, що їхні військові формування, по суті, підконтрольні Росії й вона де-факто несе за них відповідальність. Це насправді дуже складно, – стверджує Олег Веремеєнко.

Фактично Європейський суд не може звільнити заручника, проте, за неофіційною інформацією, якщо зі Страсбурга надходить сигнал про розгляд справи щодо викрадення за «Правилом № 39», з'являється надія, що цих осіб вдасться визволити шляхом переговорів між сторонами конфлікту. І такі випадки звільнення заручників непоодинокі, запевняють юристи спілки. За таких умов українська сторона починає ретельніше проводити розслідування справ за фактами викрадення людей, інтенсивніше здійснює обмін військово-полоненими.

Але важливіше те, що Європейський суд на стадії комунікації справи контактує і з відповідними органами Російської Федерації, які, у свою чергу, мають безпосередній вплив на терористів. Коли вони обирають, кого із заручників слід випустити першими, можна припустити, що пріоритет мають ті, про чий викрадення

На нашу думку, громадські організації на місцях могли б певним чином виправити становище, надавши допомогу у створенні та діяльності структур для роботи з особовим складом ЗС України.

Кілька слів треба сказати і про роботу з ветеранами після завершення АТО.

По-перше. Необхідно забезпечити системність і публічність у розробленні нормативних актів соціального захисту учасників АТО, їх прийняття та практичну реалізацію. Це відразу допоможе зняти напругу в суспільстві і стримати намагання деяких деструктивних сил перетворити добровільні батальйони на чинник політичної боротьби або навіть антидержавної діяльності.

По-друге. На розвиток (загострення) ПТС дуже впливає синдром незатребуваності досвіду учасників АТО. Якщо людина не може дати виходу своїй енергії в службовій діяльності, а після АТО виконує нікому не потрібні господарські роботи, то цей вихід все одно станеться. Наприклад, у сім'ї, або під час жахливого сну. Тобто потрібне також перевантаження системи бойової підготовки та повсякденної діяльності, а для демобілізованих воїнів – їх активне залучення до професійної та суспільної діяльності, найперше, військово-патріотичної спрямованості. Що знову таки створює широке поле для діяльності громадських організацій.

По-третє. Облік індивідуальна робота та постійний психологічний і медичний супровід учасників АТО.

Тобто ці заходи мають бути переважно випереджальними і такими, що зведуть до мінімуму необхідність реагувати на події «по хвостах», проводити емоційні зустрічі з матерями військовослужбовців, пресою тощо і виправдовуватися.

По-четверте. Невикористаним резервом залишається ідея формування народного ополчення як прообразу майбутньої системи територіальної оборони держави. Очевидно, що **кращого чинника для стримування намірів агресора у вигляді масового народного прагнення захищати свою державу знайти важко.**

41

стало відомо на міжнародному рівні й ким цікавилася Москва. Ті ж, про кого ніхто не знає, й надалі продовжують перебувати в полоні. Розуміючи всю серйозність ситуації, юристи Гельсінської спілки надають волонтерську юридичну допомогу з подання заяв до Європейського суду з прав людини родичам та близьким викрадених на території України людей.

Ці факти підтверджує на сторінках преси директор зі стратегічних справ Української Гельсінської спілки з прав людини Михайло Таракало. Він зазначає, що військових, щодо яких подано заяви до Європейського суду, терористи зазвичай відпускають першими. Звісно, це може бути збіг обставин, та цілком можливо, що таку вказівку терористам дає Москва після отримання повідомлення зі Страсбурга.

Родичам чи близьким людини, яка зникла, щоб заявити до Європейського суду з прав людини про викрадення, слід звернутися до міліції з відповідною заявою та надати фотографію розшукуваної особи. Якщо йдеться про взяття в полон військовослужбовців, їхні родичі мають таку ж заяву в двох екземплярах подати до військової прокуратури.

У міліції заявникам видають талон-сповіщення про повернення з приводу викрадення особи до правоохоронних органів. Слід та-

кож отримати виписку з Єдиного реєстру досудових розслідувань. До СБУ, де планують операції зі звільнення, слід надіслати телеграму про викрадення. Необхідно письмово пояснити обставини викрадення та надати за можливості докази (фото, відео, свідчення очевидців тощо). Такі кроки потрібно зробити перед тим, як звертатися до приймальної Гельсінської спілки, юристи котрої безкоштовно нададуть усю подальшу необхідну правову допомогу.

Проте, звісно, самі заяви не є гарантією звільнення заручників, а лише одним із механізмів, з допомогою якого громадськість самотужки може тиснути на державу-терориста. І ще. За великим

рахунком, заручниками на Донбасі є не тільки військові, що потрапили у фізичний полон, а й усі мешканці шахтарського краю. Для їх звільнення громадськість і держава мають докласти максимум зусиль, адже доки в полоні вони, доти в полоні й увесь Донбас. Цим «ментальним бранцям» треба дати можливість скинути кайдани міфів та дезінформації, подивитися на світ власними очима, адекватно оцінити ситуацію, розвіяти ілюзії й зрозуміти, що вони стали ставкою гравця, який затіяв партію світового масштабу в підкидного дурня.

Про...

Вчать надавати першу медичну допомогу

Курси з основ надання медичної допомоги працюють у шести медичних закладах Львова, де впродовж кількох місяців професійні лікарі проводимуть теоретичні й практичні заняття.

– Зазвичай першими очевидцями екстреної події є громадяни, які, здебільшого, не мають медичної освіти. Тому важливо навчити людей правильно діяти до приїзду карети «швидкої допомоги», не панікувати та грамотно поводитися у стресовій ситуації, навчитися визначати, куди необхідно насамперед зателефонувати та чітко, лаконічно сповістити про екстрений випадок, – розповів начальник управління охорони здоров'я Львівської міськради Володимир Зуб.

Лише за тиждень курси з надання першої медичної допомоги у львівських поліклініках пройшли 534 особи.

Безкоштовна поміч учасникам АТО

Львівське казенне експериментальне підприємство пересування і протезування готове безкоштовно забезпечити всіх інвалідів-учасників АТО протезами високої якості, виготовленими за новими технологіями

На Львівщині діє пілотний проект, який передбачає безкоштовне протезування військовослужбовців-учасників АТО за спрощеною процедурою.

Військові мають можливість також пройти реабілітацію у Львівському міжрегіональному центрі соціально-трудової, професійної та медичної реабілітації інвалідів, який упродовж року може надати допомогу 400 особам.